

LBRIS

We know

Coordonatoare Corint Clasici ai literaturii
IULIA-CRISTIANA STAN

KNUT HAMSUN

Foamea

Traducere din limba norvegiană de
VALERIU MUNTEANU

Prefață de
HORIA GHIBUȚIU

CORINT

CLASICI AI LITERATURII

CUPRINS

<i>Prefață de Horia Ghibuțiu</i>	5
<i>Tabel cronologic</i>	13
PARTEA ÎNTÂI	19
PARTEA A DOUA	73
PARTEA A TREIA	117
PARTEA A PATRA	179

de autoapărare, parte autobiografie, în care critică psihiatrii și judecătorii, argumentând că, de fapt, nu este bolnav mintal.

1952: Moare la 19 februarie, la vârsta de 92 de ani, în Grimstad, iar rămășițele sunt îngropate în grădina casei sale din Nørholm.

În afară de Centrul Knut Hamsun, din Hamarøy (muzeu și centru educațional, dedicat vieții și operei scriitorului), trei dintre casele lui sunt deschise, în prezent, și pot fi vizitate în regim muzeal: Hamsund gård, în Hamarøy, Hamsunstugu, în Garmo, și Nørholm, în Grimstad.

1966: Este ecranizat romanul *Foamea*: filmul, *Sult*, cu Per Oscarsson și Gunnel Lindblom, în regia lui Henning Carlsen, rămâne una dintre cele mai apreciate adaptări ale lucrărilor lui Hamsun. În total, începând cu anul 1916, s-au realizat 25 de filme și seriale care au la bază opera acestuia.

PARTEA ÎNTÂI

Era pe vremea când umblam flămând prin Christiania, acest oraș minunat, pe care nimeni nu-l părăsește fără să fi rămas cu amprenta lui...

Stăteam culcat, dar treaz, în camera mea de la mansardă, și dedesubt auzeam o pendulă bătând de șase ori; se luminase bine de ziuă și oamenii începeau să circule pe scară. Jos, lângă ușă, unde camera era tapetată cu numere vechi ale ziarului *Morgenbladet*¹, puteam desluși un anunț dat de directorul farului, iar puțin mai la stânga, o reclamă cu litere mari, în care brutarul Fabian Olsen își lăuda pâinea proaspătă.

De îndată ce am deschis ochii, am început, după un vechi obicei, să mă gândesc dacă există ceva care mă îndreptățește să mă bucur de ziua de astăzi. În ultimul timp, îmi mersese destul de greu; unul după altul, lucrurile mele luaseră drumul casei de amanet, devenisem nervos și arțagos, în câteva rânduri rămăsesem în pat ziua întreagă din pricina amețelilor. Uneori, când îmi surâdea norocul, reușeam să încasez de la un ziar sau altul până la cinci coroane pentru câte un foileton.

¹ Cel mai vechi ziar cotidian din Norvegia, în care au apărut de-a lungul timpului știri politice, culturale și științifice; în prezent, este o revistă săptămânală, care publică articole de opinie, scrise de colaboratori exclusiv din rândul academicienilor și al altor intelectuali (n. red.).

Se lumina din ce în ce mai mult de ziua și m-am apucat să citesc anunțurile de jos, de la ușă; se puteau desluși până și literele subțiri și triste: „Pompe funebre la domnișoara Andersen, în gang, pe dreapta.” Această ocupație mi-a reținut atenția mai mult timp; pendula de jos bătuse opt când m-am hotărât, în sfârșit, să mă scol și să mă îmbrac.

Am deschis fereastra și am privit afară. Din locul în care mă aflam, aveam drept perspectivă o frânghie pentru rufe și un teren viran; mai încolo, ruinele unei fierării ce fusese mistuită de un incendiu. Câțiva muncitori tocmai curățau terenul de acele ruine. M-am sprijinit cu coatele pe pervazul ferestrei și am privit afară. Desigur că avea să fie o zi frumoasă. Venise toamna, anotimp diafan și răcoros, când totul își schimbă culoarea și piere. Pe străzi începuse forfota, ademenindu-mă afară; camera aceasta goală, a cărei podea se îndoia la fiecare pas, era ca un sicriu lugubru, rău încheiat; ușa nu avea broască, iar de sobă, nici vorbă; obișnuiam să dorm cu ciorapii în picioare ca să se mai usuce până dimineață. Singurul obiect ce-mi făcea plăcere era un mic balan-soar roșu, în care moțăiam serile și mă gândeam la câte și mai câte. Când vântul sufla puternic și poarta de la intrare era deschisă, prin podea și prin pereți se auzeau tot felul de șuierături ciudate, iar în ziarul *Morgenbladet* de jos, de lângă ușă, se produceau rupturi lungi cât brațul.

M-am sculat și am căutat într-un pachet din colțul de lângă pat ceva de-ale mâncării, dar nu am găsit nimic și m-am întors la fereastră.

„Știe Dumnezeu”, mi-am zis, „dacă mi-ar fi de vreun folos să-mi caut o slujbă!”. Aceste numeroase refuzuri, aceste jumătăți de promisiuni, acești „nu” spuși pe șleau, toate speranțele nutrite și risipite, toate încercările care de fiecare dată se sfârșeau fără niciun rezultat mă descurajaseră; în ultima vreme, umblasem

după un post de ajutor de casier, dar sosisem prea târziu; și apoi, nu puteam nici să depun garanția de cincizeci de coroane. Totdeauna se ivea o piedică. În cele din urmă, m-am prezentat și la corpul de pompieri. Eram vreo cincizeci de oameni în sală și cu toții scoteam pieptul în afară, ca să dăm impresia de forță și de mare curaj. Un funcționar îi examina pe solicitanți, le pipăia brațele și le punea întrebări. A trecut și prin fața mea, dar nu a făcut decât să dea din cap. Mi-am dat seama că sunt refuzat din pricina ochelarilor. M-am prezentat încă o dată, fără ochelari. Îl așteptam pe examinator cu sprâncenele încruntate și cu privirile tăioase ca niște cuțite, dar, trecând prin fața mea, el s-a mulțumit doar să zâmbească – desigur, mă recunoscuse. Dar lucrul cel mai grav era că hainele mele erau atât de uzate, încât nu mă mai puteam prezenta nicăieri ca un om onorabil, spre a solicita un post.

Cât de jos alunecasem în tot acest timp – încet, dar sigur –, pe panta mizeriei! Până când, în cele din urmă, ajunseseam să nu mai am chiar nimic; nici măcar un pieptene sau o carte din care să mai citesc când viața mi se părea prea tristă. Vara întreagă mi-am petrecut-o prin cimitire sau sus, în parcul castelului, unde ședeam pe o bancă și scriam, unul după altul, articole pentru ziare, despre lucrurile cele mai diferite: invenții bizare, capricii, fantezii ale creierului meu agitat; în disperarea mea, alegeam adesea subiectele cele mai puțin actuale, care îmi cereau eforturi îndelungate și, până la urmă, nu erau primite de niciun ziar. De-abia terminam un articol, că începeam imediat altul, lăsându-mă greu descurajat de un „nu” al redactorilor-șefi; îmi spuneam mereu că, într-o bună zi, tot voi izbuti. Și, într-adevăr, câteodată, când aveam inspirație și reușeam să realizez un articol mai acătării, puteam câștiga cinci coroane cu munca unei singure după-amieze.

M-am ridicat din nou de la fereastră, m-am dus la scaunul pe care se afla ligheanul cu apă de spălat și mi-am umezit puțin

genunchiul lustruit al pantalonului, ca să-l mai înnegresc și să-l fac să arate mai nou. După aceea, am băgat în buzunar, ca de obicei, o bucată de hârtie și un creion și am plecat. Am coborât foarte ușor pe scară ca să nu trezesc atenția gazdei; trecuseră câteva zile de când trebuia să plătesc chiria și nu mai aveam nicio lețcaie.

Se făcuse ora nouă. Aerul fremăta de zgomotul trăsurilor și al vocilor omenești – un cor matinal uriaș, însoțit de pașii pietonilor și pocniturile de bici ale birjarilor. Acest zgomot care mă învăluia m-a trezit de-a binelea și am început să mă simt tot mai mulțumit. Nimic nu era mai departe de mine decât intenția de a face o mică plimbare de dimineață în aer curat. Ce importanță avea aerul pentru plămâni mei? Eram puternic ca un uriaș. Aș fi putut opri o trăsură cu umărul. Mă cuprinsese o dispoziție senină, ciudată, simțământul unei vesele nepăsări. Am început să observ oamenii pe care îi întâlneam sau îi depășeam, să citesc afișele de pe ziduri, am interceptat o privire ce-mi fusese aruncată dintr-un tramvai în mers; rând pe rând, m-am lăsat pătruns până și de cele mai mici fleacuri, de cele mai neînsemnate amănunte care se iveau în drumul meu și apoi dispăreau.

De-aș fi avut doar un pic de mâncare într-o zi atât de senină! Impresia acestei dimineți vesele mă copleșise, nu-mi puteam stăpâni sentimentul de mulțumire și, fără vreun motiv precis, am început, de bucurie, să fredonez un cântec. În fața unei măcelării, o femeie cu un coș în mână se gândea dacă e cazul să cumpere cârnați pentru prânz; când am trecut pe lângă ea, s-a uitat la mine. Nu mai avea decât un singur dinte în gură. Nervos și iritabil cum devenisem în ultimele zile, m-am simțit dezgustat de figura femeii; dintele lung și galben arăta ca un deget mic crescut din falcă, iar privirea pe care o îndreptase spre mine era încă preocupată de cârnați. Dintr-odată mi-a pierit toată pofta de mâncare și mi s-a făcut greață. Când am ajuns la hala de carne, m-am dus la

fântână și am băut puțină apă; apoi am ridicat ochii... ceasul din turnul bisericii Vor Frelers¹ arăta ora zece.

Am continuat să colind străzile, hoinărind fără grijă; m-am oprit la un colț, deși nu era nevoie; apoi am schimbat direcția, luând-o pe o stradă lăaturalnică, unde n-aveam ce căuta. Lăsasem totul în voia sorții și rătăceam prin oraș în acea dimineață veselă, purtându-mi lipsa de griji printre ceilalți muritori fericiți; atmosfera era senină și luminoasă, iar dispoziția mea nu era tulburată nici măcar de un pic de umbră.

De zece minute, mergeam în urma unui bătrân șchiop. Într-o mână ținea un pachet și călca parcă cu întreg corpul, muncindu-se din răspuțeri să înainteze cât mai repede. Auzeam cum găfâia de oboseală și deodată mi-a trecut prin cap că aș putea să-i duc eu pachetul; dar nu am căutat să-l ajung din urmă. Sus, pe strada Grændsen, l-am întâlnit pe Hans Pauli, care m-a salutat și a trecut grăbit mai departe. Oare de ce zorea așa? Nu mă gândisem nicio clipă să-i cer o coroană și chiar voiam să-i înapoiez cât mai curând pătura pe care mi-o împrumutase cu câteva săptămâni în urmă. După ce mă voi mai întrema, nu o să mai datorez nimănui nicio pătură; poate că voi începe chiar azi să scriu un articol despre crimele viitorului sau despre liberul-arbitru – indiferent despre ce, dar în orice caz ceva interesant, pentru care voi primi cel puțin zece coroane... Și cu gândul la acest articol, m-am simțit dintr-odată îndemnat să mă apuc imediat de scris. Capul îmi era atât de plin de idei! Voiam să-mi găsesc un loc potrivit în parcul castelului și să nu mă opresc până nu isprăvesc.

Dar bătrânul infirm continua să meargă șchiopătând înaintea mea. În cele din urmă, faptul de a-l avea tot timpul în față pe acel invalid a început să mă irite. Părea că expediția sa nu se mai

¹ Mântuitorul nostru (n. tr.).

sfârșește; poate avea de gând să meargă în același loc ca mine și va trebui să-l am în față tot drumul. În exasperarea mea, mi se părea că își încetinește pașii la fiecă răspântie, de parcă ar fi așteptat să vadă în ce direcție o apuc. Apoi își ridică pachetul bălăbănindu-l în aer și pornea iarăși la drum, zorind din toate puterile, spre a-și menține avansul. Pe măsură ce înaintez și îl privesc pe acest individ obsedant, simt cum îmi crește furia împotriva lui; îmi dau seama că, încetul cu încetul, îmi strică buna dispoziție și, pe nesimțite, îmi întunecă această dimineață senină și frumoasă. Parcă era o gânganie mare, ce sărea într-un picior și ține cu tot dinadinsul să-și asigure un loc în lume, păstrându-și trotuarul numai pentru ea. Ajuns în vârful colinei, m-am hotărât să curm această situație; astfel, la un moment dat, m-am oprit în fața unei vitrine, ca să-i dau posibilitatea să se depărteze cât mai mult. Când, după câteva minute, am luat-o din loc, bătrânul era iarăși înaintea mea; cât timp rămăsesem eu pe loc, se oprise și el. Atunci, fără să mai stau pe gânduri, am făcut exasperat încă trei pași mari înainte, l-am ajuns și l-am bătut pe umăr.

S-a oprit. Am început să ne holbăm unul la altul.

— Câțiva bănișori pentru lapte! zice el în cele din urmă și lăsă capul într-o parte.

— Așa, asta-mi mai trebuia! Am căutat prin buzunare și apoi i-am spus: Pentru lapte, da. Hm... E greu cu banii în ziua de azi și nu știu cât ești dumneata de lipsit.

— N-am mai mâncat de ieri, de la Drammen¹, spuse bătrânul; nu mai am niciun øre² și n-am găsit încă de lucru.

— Ești muncitor?

— Da, sunt rihtuitor.

¹ Oraș situat la 40 de kilometri sud-vest de Oslo (n. tr.).

² Monedă divizionară; o coroană = 100 øre (n. tr.).

— Ce?

— Rihtuitor. Dacă-i nevoie, știu să fac și ghete.

— Atunci se schimbă lucrurile, am spus eu. Așteaptă-mă puțin aici; mă duc să-ți fac rost de niște bani, de câțiva øre.

Am luat-o în grabă la vale, pe Pilestræde, unde știam că, într-o casă, la primul etaj, locuiește cineva care împrumută bani în schimbul unui amanet; de altfel, nu mai fusesem niciodată acolo. Când am intrat în gang, mi-am scos cu grijă vesta, am împăturit-o și am luat-o subsuoară. Apoi am urcat treptele și am bătut la ușă. M-am înclinat și am aruncat vesta pe tejghea.

— O coroană și jumătate – spuse omul.

— Fie, mulțumesc, am răspuns. Dacă nu se întâmpla să ajung la strâmtoare, nu m-aș fi despărțit de ea.

Am luat banii mărunți și hârtia de o coroană și am plecat. De altfel, ideea aceasta cu vesta fusese minunată! O să-mi mai rămână bani și pentru un dejun copios, iar până seara, articolul meu despre crimele viitorului va fi gata. Dintr-odată mi s-a părut mai frumoasă viața și m-am grăbit să mă întorc la bătrân, ca să mă descotorosesc de el.

— Poftim! îi spun. Îmi pare bine că mi te-ai adresat întâi mie.

Omul luă banii și începu să mă cerceteze cu privirea. La ce se holba oare? Aveam impresia că își concentrează atenția mai cu seamă asupra genunchilor pantalonilor mei, și această obrăznicie mă scoase din sărite. Credea oare, mizerabilul, că eram chiar așa de sărac cum păream? Oare nu începusem aproape să scriu un articol de zece coroane? Și-apoi, nu-mi era frică nici de viitor; aveam doar atâtea posibilități! Ce-i păsa unui om atât de străin că îi făceam cinste cu banii pentru o masă, într-o zi atât de însorită? Privirea bătrânului mă enerva și m-am hotărât să-i dau o lecție înainte de a-l părăsi. Am înălțat din umeri și i-am spus:

— Se vede treaba că dumneata ai luat obiceiul ăsta urât să te holbezi la genunchii unui om în momentul în care acesta îți dă o coroană.

El își lăsă capul mult pe spate și rămase cu gura căscată. Părea că în dosul frunții sale de cerșetor începuse să se miște ceva, se gândea, desigur, că vreau să-l prostesc într-un fel sau altul și-mi întinse banii.

Am bătut cu piciorul în pământ. Am înjurat. Trebuie să-i păstreze. Își închipuie cumva că-mi dădusem atâta osteneală degeaba? La urma urmelor, poate îi datoram acea coroană; eu nu obișnuiesc să uit o datorie veche; se găsește în fața unui om onorabil, cinstit din creștet până în tălpi. Ce mai calea-valea, banii îi aparțin... Nu trebuie să-mi mulțumească, mi-a făcut plăcere. La revedere!

Am plecat. În sfârșit, scăpasem de acest invalid inoportun și acum puteam să-mi continui drumul în liniște. Am luat-o din nou în jos pe Pilestræde și m-am oprit în fața unui magazin de alimente. Vitrina era plină cu tot felul de bunătați și m-am hotărât să intru și să cumpăr ceva de mâncare.

— O bucată de brânză și o pâine albă! am spus eu și am aruncat o jumătate de coroană pe tejghea.

— Brânză și pâine de toți banii? întrebă vânzătoarea ironic, fără să mă privească.

— Da, de toți cei cincizeci de øre, am răspuns eu nepăsător.

Am luat cumpărăturile și i-am spus, foarte politicos, bună ziua vânzătoarei bătrâne și grase, apoi am plecat direct spre parcul castelului de pe colină. Am găsit o bancă liberă și am început să îmfulec cu lăcomie. Îmi făcea bine; de mult nu mai avusesem parte de o masă atât de îmbelșugată și, încetul cu încetul – după ce mă săturasem –, m-a cuprins acea stare de liniște pe care o simți după un plâns îndelungat. Curajul mi-a crescut; nu mă mai

mulțumeam să scriu doar un articol despre ceva atât de simplu și banal cum ar fi crimele viitorului – de altfel, un subiect care nu conținea nicio enigmă pentru nimeni; oricine se putea documenta asupra lui, răsfoind puțin prin cărțile de istorie. Mă simțeam în stare de un efort mai mare. Doream să înving greutăți serioase și m-am hotărât să scriu o disertație în trei capitole despre cunoașterea filosofică. Voi avea, firește, și prilejul să-i fac de petrecanie vreunuia dintre sofismele lui Kant... Dar când am vrut să scot cele trebuincioase pentru scris și să mă apuc de lucru, am descoperit că nu mai aveam creion; îl uitasem la zaraful căruia îi amanasem vesta; era în buzunarul acesteia.

Doamne, cum îmi mergeau toate de-a-ndoaselea! Am tras câteva înjurături, m-am ridicat de pe bancă și am început să mășor aleile în sus și în jos. Era liniște peste tot; departe, lângă pavilionul reginei, câteva bone își împingeau cărucioarele – încolo, nu se mai zărea nimeni. Eram enervat la culme și mă plimbam furios prin fața băncii mele. Cât de prost îmi mergea din toate punctele de vedere! Să eșueze o disertație în trei capitole pentru simplul motiv că nu aveam la mine un creion de zece øre! Ce-ar fi dacă m-aș întoarce în Pilestræde și aș cere creionul înapoi? Aș mai avea încă timp suficient să termin o parte bunicică până când cei care ies la plimbare vor începe să populeze parcul. Și-apoi, atât de multe depindeau de acest articol privitor la cunoașterea filosofică! Poate fericirea multor oameni! Cine știe! Îmi spuneam că se prea poate ca articolul meu să fie de mare ajutor multor tineri. La drept vorbind, nici nu voiam să-l atac pe Kant; puteam evita aceasta; nu trebuia decât să fac o digresiune când ajungeam la problema timpului și a spațiului; nu aveam de gând, în schimb, să-mi iau răspunderea pentru Renan, bătrânul preot Renan... În orice caz, se impunea să scriu un articol de atâtea și atâtea coloane: chiria neplătită, privirea lungă a gazdei,

dimineata, când mă întâlnea pe trepte, mă urmărea ziua întreagă și revenea chiar și în puținele mele momente mai vesele când nu eram chinuit de gânduri sumbre. Toate astea trebuie să ia sfârșit odată. Am plecat repede din parc ca să-mi iau înapoi creionul de la omul la care îmi amanetasem vesta.

Coborând colina castelului, am ajuns din urmă două doamne. Trecând pe lângă ele ca să le-o iau înainte, am atins brațul uneia; m-am uitat la dânsa: avea o față plină, puțin palidă. Ea a roșit îndată, devenind nespus de frumoasă. Nu știu pentru ce. Poate din cauza unui cuvânt rostit de un trecător, poate datorită unui gând ce i se înfiripase fugar. Sau nu cumva fiindcă i-am atins brațul? Pieptu-i plin palpită și ea strânge cu putere mânerul umbrelei. Ce se petrece oare cu ea?

M-am oprit și am lăsat-o să treacă din nou înaintea mea. Nu mă simțeam capabil să merg mai departe; totul mi se părea ciudat. Eram într-o stare de agitație; mândios pe mine însumi din cauza creionului și foarte iritat din cauză că mâncasem prea mult pe stomacul gol. Dar deodată, datorită unui impuls capricios, gândurile mi se îndreptară într-o direcție foarte ciudată: mă simt împins de dorința năstrușnică să o sperii pe această domnișoară, s-o urmăresc într-un fel sau altul, s-o necăjesc. O ajung din nou din urmă și o depășesc, fac pe neașteptate stânga împrejur și iată-mă față în față cu ea, putând s-o observ. Mă opresc și o privesc în ochi – și cu iuțea fulgerului îmi vine în minte un nume pe care nu-l mai auzisem niciodată, un nume cu o rezonanță alunecoasă, nervoasă: Ylajali. Când ajunge destul de aproape de mine, o privesc din nou cu îndrăzneală și îi spun cu glas energetic:

— Vă pierdeți cartea, domnișoară.

Puteam să-mi aud inima bătând la rostirea acestor cuvinte.

— Cartea mea? întrebă ea pe cea care o însoțea.

Apoi porni mai departe.

Dar parcă în momentul acela cineva mă îmboldea să fiu tot mai răutăcios. Continui s-o urmăresc pe această fată. Eram pe deplin convins că făceam o prostie. Dar nu puteam altfel. Această stare de tulburare pusese stăpânire pe mine și îmi insufla ideile cele mai năstrușnice, cărora trebuia, vrând-nevrând, să le dau ascultare.

Nu îmi folosea la nimic să îmi spun că mă comport stupid: am făcut cele mai idioate strâmbături în spatele fetei, apoi am tușit cu desperare de câteva ori, când am trecut pe lângă dânsa. Și am mers astfel agale înaintea ei, având tot timpul un avans de câțiva pași. Îi simțeam ochii ațintiți asupra spatelui meu și, fără să vreau, îmi venea să intru în pământ de rușine că am necăjit-o atâta. Încetul cu încetul, s-a înfiripat în mine senzația că mă aflu departe, în alte locuri; mi se părea că nu eram eu acela care se târăște, adus de spate, pe caldarâm.

După câteva minute, fata ajunge la librăria Pascha; eu mă oprisem la prima vitrină și, în momentul în care ea trece pe lângă mine, îi spun din nou:

— Vă pierdeți cartea, domnișoară.

— Ce carte? întreabă ea speriată. Poți să pricepi despre ce carte vorbește?

Apoi se oprește. Mă amuza grozav încurcătura în care se afla; nedumerirea din privirile ei mă încântă. Nu poate pricepe sensul acestor câteva cuvinte pe care i le adresez cu desperare; nu are niciun fel de carte la ea, nici măcar o filă de carte, și totuși caută prin buzunare, își privește de mai multe ori mâinile, se întoarce și cercetează cu privirile strada din spatele ei, își forțează la maximum creierașul sensibil ca să afle despre ce carte îi vorbesc.

Fața își schimbă culoarea; are când o expresie, când alta, pot să-i aud respirația. Chiar și nasturii de la rochie par să se uite la mine ca niște ochi speriați.

— Nu te mai preocupa de el, îi spune însoțitoarea; e beat; nu vezi că-i beat?

Oricât de străin mă simțeam în acel moment față de mine însumi, oricât de mult căzusem pradă unor influențe nevăzute, totuși, în jurul meu nu se petrecea nimic fără să observ. Un câine mare brun alergă de-a curmezișul străzii către chioșcul studenților și apoi în jos, spre Tivoli. Avea o zgardă îngustă de argint. Mai sus, pe aceeași stradă, se deschise o fereastră la etajul doi și o față cu brațele goale începu să curețe geamurile pe dinafară. Nimic nu scăpa atenției mele, capul îmi era limpede și dovedeam prezență de spirit. Toate impresiile mă învăluiau cu o claritate atât de strălucitoare, de parcă s-ar fi aprins dintr-odată o lumină puternică. Cele două fete din fața mea aveau fiecare câte o pană la pălărie și câte un fular scoțian de mătase în jurul gâtului. Așadar, sunt surori, mi-am zis.

Au cotit și s-au oprit în fața magazinului de instrumente muzicale Cisler, stând de vorbă. M-am oprit și eu. După aceea s-au întors, luând-o pe același drum pe care veniseră, au trecut din nou prin fața mea, au cotit pe după colțul străzii Universității, îndreptându-se spre piața Sfântul Olaf. Tot timpul am mers în urma lor, cât mai aproape cu putință. Într-un rând, s-au întors și mi-au aruncat o privire pe jumătate speriată, pe jumătate curioasă – pe fețele lor nu am zărit nicio umbră de mânie, nicio cută în jurul sprâncenelor. Această răbdare față de tracasările mele m-a rușinat profund și am lăsat privirea în jos. Nu voiam să le mai necăjesc. Doream să le urmăresc doar cu privirea, din simplă recunoștință, să nu le pierd din ochi până când, în cele din urmă, vor intra undeva și vor dispărea.

În fața casei cu numărul 2, un imobil mare cu patru etaje, ele se întoarseră încă o dată, apoi intrară. M-am sprijinit de stâlpul unui felinar cu gaz de lângă fântâna arteziană și am ascultat pașii ce urcau pe scară, pierzându-se în cele din urmă la etajul doi. M-am depărtat de felinar și am privit în sus, spre frontonul clădirii. În acel moment, se întâmplă ceva deosebit: perdelele de sus încep să se ridice, după o clipă se deschide o fereastră, un cap se apleacă în afară și doi ochi fermecători își fixează privirile asupra mea. „Ylajali!” am spus eu cu voce destul de tare, simțind cum mă înroșesc. De ce nu a strigat oare după ajutor? De ce nu a împins un ghiveci de flori ca să-mi cadă în cap sau de ce nu a trimis pe cineva jos să mă alunge? Ne privim țintă în ochi, fără să ne mișcăm; cam un minut. Gânduri zboară între fereastră și stradă, dar nu se rostește niciun cuvânt. Ea se întoarce. Simt o zguduitură, un șoc ușor: văd un umăr care se întoarce, un spate care dispare înăuntru. Acel mers agale care se îndepărta de fereastră, mișcarea aceea intenționată cu umărul era ca un salut care mi se adresa mie; în foru-mi lăuntric, recepționam acel salut delicat și totodată mă simțeam foarte bucuros. Apoi am făcut stânga împrejur și am luat-o pe stradă în jos.

N-am îndrăznit să mă uit înapoi și nu știam dacă mai revenise la fereastră. Cu cât mă gândeam mai mult la ea, cu atât deveneam mai neliniștit și mai nervos. Probabil că tocmai în momentul acela ea îmi urmărea în amănunt toate mișcărilor și e absolut insuportabil să te știi urmărit în felul acesta. Mi-am făcut curaj cât am putut mai bine și mi-am continuat drumul; am început să simt zvâcniri în picioare și mi-am pierdut siguranța umbletului din pricina tensiunii provocate de dorința de a-l face să pară elegant. Ca să dau impresia că sunt calm și indiferent, balansam brațele fără vreo noimă, scuipam și umblam cu nasul în vânt. Dar nimic nu-mi folosea. Simțeam mereu cum mă urmăreau privirile